

Festivalska priča

NI NAJVEĆI NI NAJJEFTINIJI, ALI ZATO NAJKNJIZEVNIJI FESTIVAL

Pula je meeting point maženih autora, opuštenih nakladnika, čitatelja koji knjige ne kupuju da popune police iz Ikee i programa koji drugim sredstvima nastavljaju jedan od zadataka književnosti: otvarajući regije, kulture i teme o kojima vrijedi znati ili početi saznavati

am knjige

Piše:
EMIR IMAMOVIĆ - PIRKE
 Direktor Festivala alternative i
 lijevice Šibenik, član programskog
 odbora Sajma, novinar, pisac...

Kad je prije dvije godine objavljeno da se na Sajmu knjiga u Istri više neće dodjeljivati nagrada Kiklop, do tada smatrana najdemokratskijim od svih književnih priznanja – malobrojni žiri nije postojao nego su pravo glasa cijelo desetljeće imali svi urednici i nakladnici – autori su bili ljutiti, a famozna šira javnost uobičajeno gluha. Nikome tu, ni onima što pišu ni onima što bi trebali čitati, kao upozoravajuće nisu zvučale riječi direktorice Sajma Magdalene Vodopije, koja je kazala: - Nakon što je godišnja knjiška produkcija desetkovana i nakon što su mnogi nekad veliki i slavni izdavači gotovo prestali izdavati knjige ili su se, da bi opstali, preorijentali na prijevode lake bestseler literature, Kiklopa nije moguće dodijeliti a da se ne naruši izvorni smisao nagrade. Nedavno je to bilo, prije, da ponovimo, samo dvije godine, a od tada kao da je prošlo barem tri puta više. Krizu čitanja, o kojoj se kod nas govori valjda od pronalaska Bašćanske ploče na Krku, nije smijenila kriza nakladništva nego potpuni kolaps te industrije, za koju je propast Algoritma bila gora nego sunovrat Agrokora za nacionalnu ekonomiju. Zahvaljujući tom, slobod-

DUSKO MARJŠIĆ/PINSELL

KRIZA
 Krizu čitanja o kojoj se kod nas govori valjda od pronalaska Bašćanske ploče na Krku nije smijenila kriza nakladništva nego potpuni kolaps te industrije za koju je propast Algoritma bila gora nego sunovrat Agrokora za nacionalnu ekonomiju

no ga možemo nazvati, velikom prasku i pratećim nedaćama, još se manje, dakle nikako, govorilo o poražavajućim procesima za pisce, knjige i izdavaštvo. Uglavnom, osim što su propali veliki knjižarski lanci, nestale su i male knjižare uzmičući, osobito uz more, pred turističkim, visokokomercijalnim sadržajima. Hiperprodukcija jeftinih izdanja kojima su zatrpani kiosci proizvela je suprotan učinak od očekivanoga: kvantitet je zaglušio kvalitetu, pa su dostupna, jeftina izdanja dobrog sadržaja, uz poneku iznimku, ostala neprimijećena. Domaća je književna produkcija došla do stanja u kojem svi i sve ovisi o milosti države, Ministarstva kulture te različitih poticaja i za autore i za nakladnike, samo što prvima više nisu isplaćivane godišnje potpore, a drugi su planove bili prisiljeni praviti na osnovi odluka ministarstva. Prioritet je sve manje bio sadržaj, a sve više mogućnost da se tiskanje plati javnim novcem. Zaista, dodjeljivati Kiklopa u svim kategorijama u kojima je postojao, a bilo ih je puno, u takvim je uvjetima značilo svesti ga na nagradu onima što su se uopće odlučili pisati znajući da je jedini neisplativiji posao tražiti izvor nafte na vrhu nebodera, zatim onima što su te pisce objavljivali najprije zbog dobivene potpore, te rijetkim i autorima i nakladnicima na koje kriza nije djelovala demotivirajuće ili postajala isprika za neulaganje u produkciju.

Nastavak na sljedećoj stranici →

Festivalska priča

Današnja slika od slova više nije tako crna – knjižare se otvaraju, piše se puno, ali se piše i dobro, čita malo kao i obično, nakladnici dolaze sve bliže dokazu da ima života i nakon kolapsa velikih kuća – ali je, da se ne lažemo, još daleko, vrlo daleko od svjetlijih boja. Onih koje će, kažimo tako, dominirati od 1. do 10. prosinca u Puli, na 23. Sajmu knjiga u Istri, mjestu na kojem se knjige ne prodaju jeftino i na kojem se autori osjećaju vrijedno.

Ne znači to kako 250 domaćih i inozemnih nakladnika neće davati popuste na svoja izdanja, ali znači, kao i do sada, da masovne rasprodaje neće proizvesti, kako je rekla Vodopija, "poniženje knjige u palači knjige" i u gradu koji ima manje od 60.000 stanovnika, kolika je godišnja sajamska posjećenost.

KLASIČNA I SUVREMENA HERCEGOVAČKA KULTURA

Ovogodišnji Sa(n)jam knjige, kako zapravo glasi službeni naziv, imat će tri velike programske cjeline: središnju temu pod naslovom "Intima", zatim regionalni program "Hercegovina čita" i međunarodni "A propos" – posvećen suvremenoj frankofonskoj književnosti. Kvalitetom najsadržajnije i opsegom najveći je, naravno, onaj program u kojem će o intimi govoriti i čitati, uz ostale, Igor Mandić, Zdravko Zima, Rade Šerbedžija, Dragan Velikić, Makedonac Luan Starov, Ruskinja Olga Slavnikova, Andrej Nikolaidis, Marina Vujčić i mnogi drugi, dok je po mnogočemu najspeficičniji program "Hercegovina čita", idejno začet na West Herzegowina Festu u Širokom Brijegu, o kojem smo više puta pisali u Expressu. Hercegovina kao mediteranska regija samo je prisutna u imenu države Bosne i Hercegovine. Kao nekad jedinstvena cjelina ona je presječena s dvije granice – jednom vidljivom, onom između entiteta Federacija BiH i Republike Srpske, i jednom nevidljivom, ali duboko traumatičnom, uspostavljenom nakon jednogodišnjeg ratnog sukoba Bošnjaka i Hrvata. No ne znači to kako nema i onoga što se može nazvati i klasičnom i suvremenom hercegovačkom

PROGRAM

Ovogodišnji Sa(n)jam knjige ima tri cjeline: 'Intima', 'Hercegovina čita' i program posvećen frankofonskoj književnosti

kulturom, ma koliko ona ne bila objedinjena na, uvjetno rečeno, prirodan način za zavičajne kulture.

IZLOŽBA DJELA VELIKOG EUROPSKOG SLIKARA SAFETA ZECA

"Hercegovina je u svakom, pa i u kulturnom pogledu, sretan spoj Mediterana i Orijenta, s uplivima srednje Europe, u kojoj je danas najviše Hercegovaca i s kojom živa veza postoji više od pola stoljeća, otkad su onamo počeli masovno odlaziti naši gastarbajteri, a u tom svijetu – u umjetničkom smislu – najvrednije je ono što se trudi iznevjeriti očekivanja i stereotipe, ono što ne podilazi nikome i hoće biti svoje i utoliko univerzalno, sa sviješću o tradiciji, ali i kritičkim odmakom od tradicije... Čini mi se da Hercegovina danas više nego

ikad i žilavije nego ikad živi izvan Hercegovine, u jeziku, piću i mirisima što se šire po bauštelama i predgradima velikih europskih gradova nego u nijemim i gluhim mahalama našeg djetinjstva i odrastanja - kaže Ivica Đikić, pisac rođen u Tomislavgradu i sudionik programa u kojem je, nesumnjivo, najznačajniji događaj izložba djela velikog europskog slikara Safeta Zeca. Iako rođenjem uopće nije Hercegovac, Zec je Hercegovinom opčinjen, stvarajući prema njenim motivima umjetnost za koju, kako je jednom kazao, vjeruje, i ima razloga, da ljude čini boljima. Ambicija je, u najkraćem, o Hercegovini govoriti kroz niz umjetnosti i preko njenih umjetnika poput pjesnika Marka Tomaša i Almina Kaplana, te pisaca Elvedina Nezirovića i Ivica Đikića, leksikografa

SAJAM DAJE
 Teme o kojima vrijedi znati, bez obzira na aktualnu situaciju u bilo čemu, od gospodarstva do kolektivnog stanja duha. I tako, evo, 23 godine zaredom

Vlaha Bogišića, režisera Bobe Jelčića, glumaca Gorana Bogdana i Sergeja Trifunovića, glazbenika iz benda Zoster te jednog svećenika - episkopa Grigorija Durića.

FRANKOFONA KNJIŽEVNOST DANAS SE ČITATELJA DOTIČE NA VIŠE RAZINA

Ono što se naziva suvremenom frankofonskom književnošću i što će biti predstavljeno u programu "A propos", postoji čak i u Francuskoj, ali je i dio kulture u još skoro 50 država: od nekadašnjih kolonija do današnjih centara administracije ujedinjene Europe. - Ovogodišnji Sajam predstavljanjem suvremenih frankofonih glasova hrvatskoj publici i izdavačima želi približiti autore čija djela progovaraju i o temama koje su na Sajmu trajno prisutne i nezaobilazne u aktualnom političkom i književnoumjetničkom kontekstu...

"Suvremena frankofona književnost danas se čitatelja dotiče na više razina: teme migracija, kolonijalizma, kapitalizma, snalaženja i nesnalaženja pojedinca u poretku svjetskih moći - sve to postaje, bez obzira na jezične specifičnosti, svjetski čitateljski interes", piše urednica i prevoditeljica Nataša Medved.

Nije Sa(n)jam knjige u Istri najveći događaj te vrste niti u Hrvatskoj niti u takozvanoj regiji.

Po četvornim je metrima daleko manji i od onoga u Beogradu i od Interlibera, po cijenama knjiga ne služi da se iste te knjige prodaju na metre i kilograme, po mjestu radnje daleko je od centara odlučivanja o nacionalnoj kulturi, ali mu ništa, baš ništa od toga ne smeta da bude najknjiževniji od svih, najugodniji za autore i publici takav da se ne osjeća kao u shopping centru.

Pula je početkom prosinca meeting point maženih autora, opuštenih nakladnika, čitatelja koji knjige ne kupuju da popune police iz Ikee i programa koji drugim sredstvima nastavljaju jedan od zadataka književnosti: otvarajući regije, kulture i teme o kojima vrijedi znati ili početi saznati, bez obzira na aktualnu situaciju u bilo čemu, od gospodarstva do kolektivnog stanja duha. I tako, evo, 23 godine zaredom.